

VENDIM
Nr.5, datë 2.3.2011

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Vladimir Kristo	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Admir Thanza	Anëtar i “ “
Altina Xhoxhaj	Anëtare e “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “

me sekretare Blerina Çinari, në datë 28.10.2010 mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr. 22/7 Akti që i përket:

KËRKUES: Ardian Çukaj, përfaqësuar nga avokat Saimir Vishaj, me prokurë.

SUBJEKTI I INTERESUAR: Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm, e përfaqësuar nga prokurori Kujtim Luli, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr.42, datë 15.1.2010 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131/f dhe 134/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes, Sokol Sadushi; kërkuesin që u shpreh për pranimin e kërkesës; subjektin e interesuar që u shpreh për rrëzimin e saj dhe pasi diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda me vendimin nr.3, datë 18.1.2005, ka vendosur deklarimin fajtor të të pandehurit Ardian Çukaj, për veprën penale të “trafikimit të femrave për prostitucion” në bashkëpunim, të parashikuar nga nenet 114/b-2 të Kodit Penal, si dhe dënimin e tij me 17 vjet burgim.

Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda, pas ankimit të bërë nga mbrojtësi i kërkuesit, i caktuar nga familja, me vendimin nr.22, datë 24.5.2005, ka vendosur: “Lënien në fuqi të vendimit nr.3, datë 18.1.2005 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda”.

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i investuar me rekurs nga avokati i të gjykuarit Ardian Çukaj, me vendimin nr.210, datë 12.4.2006, ka vendosur: “Mospranimin e rekursit”.

Vendimi nr.3, datë 18.1.2005 i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda është vënë në ekzekutim në datën 11.9.2009, pas ekstradimit të të dënuarit Ardian Çukaj nga autoritetet italiane.

Në datë 16.9.2009, shtetasi Ardian Çukaj ka dorëzuar një kërkesë përpara Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda për rivendosjen në afat të së drejtës së ankimit kundër vendimit nr.3, datë 18.1.2005 të kësaj gjykate, duke paraqitur si shkak faktin se gjykimi në shkallë të parë është bërë në mungesë të tij, pa pasur asnjë dijeni mbi procedimin dhe se ankimi në Gjykatën e Apelit për Krimet e Rënda është bërë nga një mbrojtës i caktuar pa dijeninë e tij.

Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, me vendimin nr.51, datë 20.10.2009, vendosi: “Rrëzimin e kërkesës së kërkuesit Ardian Çukaj me objekt rivendosje në afat të së drejtës së ankimit kundër vendimit nr.3, datë 18.1.2005 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, si të pabazuar në ligj”.

Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda, pas ankimit të bërë nga mbrojtësi i kërkuesit, me vendimin nr.33, datë 17.11.2009, vendosi: “Lënien në fuqi të vendimit nr.51, datë 20.10.2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda”.

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pas rekursit të ushtruar nga avokati i kërkuesit, me vendimin nr.42, datë 15.1.2010, ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuesit Ardian Çukaj ndaj vendimit nr.51, datë 20.10.2009 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda dhe vendimit nr.33, datë 17.11.2009 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda, me arsyetimin se “*Rekursi i paraqitur nga kërkuesi Ardian Çukaj nëpërmjet përfaqësuesit avokat Saimir Vishaj nuk përmban nënshkrimin e mbrojtësit, siç parashikon neni 135/2 i Kodit të Procedurës Penale dhe as nënshkrimin e vetë kërkuesit Ardian Çukaj; nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 432 i Kodit të Procedurës Penale*”.

Kërkuesi, në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) përmes avokatit të tij, pretendon:

Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, përmes të cilit kërkuesit i është refuzuar kërkesa për rivendosje në afat të së drejtës së ankimit kundër vendimit nr.3, datë 18.1.2005 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, është marrë në shkelje të së drejtës së tij kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës, në drejtim të mohimit të së drejtës për t’iu drejtuar gjykatës.

Sipas pretendimit të kërkuesit, përmes mbrojtësit të tij, është paraqitur rekurs kundër vendimit të Gjykatës së Shkallës së Parë dhe Apelit për Krime të Rënda pranë sekretarisë gjyqësore të Gjykatës së Shkallës së Parë të Krimeve të Rënda. Rekursi, sipas tij, është paraqitur në 3 (tri) kopje, ku njëra prej tyre (eventualisht) ka qenë e panënshkruar. Pikërisht kjo kopje është dërguar nga sekretaria në fjalë në Gjykatën e Lartë dhe, si rrjedhojë, kjo e fundit ka vendosur mospranimin e kërkesës për arsyen e mësipërme.

Subjekti i interesuar, Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm, ka parashtruar me shkrim dhe në seancën plenare këto prapësime:

- Pretendimet e kërkuesit nuk mund të jenë objekt shqyrtimi në Gjykatën Kushtetuese, pasi paraqitja e një rekursi të panënshkruar në Gjykatën e Lartë nuk mund të konsiderohet si shterim i të gjitha mundësive ligjore për t’u ankuar kundër vendimeve gjyqësore të kundërshtuara. Ankimet që nuk respektojnë afatin e paraqitjes ose që nuk janë të nënshkruara rregullisht, siç kërkon ligji procedural, në aspekt të pasojave juridike që prodhon kjo parregullsi, duhen konsideruar si raste të mosushtrimit të mjetit përkatës të ankimit.

- Pretendimi për cenimin e së drejtës për t’iu drejtuar Gjykatës së Lartë, si rezultat i mungesës së nënshkrimit të rekursit nga mbrojtësi, është i pabazuar pasi kjo është kërkesë ligjore e nenit 435, pika 2 të Kodit të Procedurës Penale.

- Kërkuesi nuk ka ngritur pretendime për kushtetutshmërinë e nenit 435, pika 2 të Kodit të Procedurës Penale dhe, për rrjedhojë, Gjykata Kushtetuese nuk mund të zgjerojë kryesisht objektin e gjykimit.

II

1. Për pretendimin për cenimin e së drejtës për t’iu drejtuar gjykatës gjatë procesit të zhvilluar në Gjykatën e Lartë

Kërkuesi ka pretenduar se, për shkak të një gabimi ose pakujdesie të karakterit administrativ nga ana e sekretarisë gjyqësore të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, atij i është mohuar padrejtësisht, për arsye procedurale të pavarura prej tij, e drejta për t’iu drejtuar gjykatës.

Kjo e drejtë parashikohet nga neni 42 i Kushtetutës, i cili thekson:

“1. Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të rregullt ligjor.

2. Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”;

si dhe nga neni 6, paragrafi 1 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), sipas të cilit:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht ... nga një gjykatë ... e cila do të vendosë ... për ... bazueshmërinë e çdo akuze të natyrës penale të drejtuar kundër tij.”

Gjykata, në jurisprudencën e saj, ka trajtuar të drejtën për t’iu drejtuar gjykatës si një nga elementet e procesit të rregullt ligjor në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së. Kjo e drejtë e individit përbën garanci për administrimin e mirë të drejtësisë, prandaj çdo interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës dhe i nenit 6 të KEDNJ nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e tyre. Në këtë kuptim, e drejta e individit për t’iu drejtuar gjykatës nuk përfshin vetëm të drejtën për të hapur një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare në lidhje me mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Mohimi i së drejtës për t’iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj lidhur me pretendimet e ngritura, përbën cenim të së drejtës themelore për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ -së (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.14, datë 3.6.2009*).

Gjykata është shprehur se përdorimi i mjetit procedural të përshtatshëm ankimes, në formë e në përmbajtje, siç është sanksionuar në Kodin e Procedurës Penale, nuk përbën një kërkesë formale, por një kërkesë që lidhet me thelbin e të drejtës së mbrojtjes dhe të pjesëmarrjes aktive në gjykim. Trajtimi i mjetit procedural në mënyrë josubstanciale cenon të drejtën e mbrojtjes të të gjykuarit dhe njëkohësisht aksesin e tij në Gjykatën e Lartë (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.21, datë 24.7.2006*).

E drejta për t’iu drejtuar një gjykate nuk është absolute. Kjo e drejtë mund të jetë pjesë e kufizimeve, por kufizimet nuk duhet të jenë të tilla sa të dëmtojnë vetë thelbin e të drejtës. Ato duhet të ndjekin një qëllim legjitim dhe mjetet e përdorura duhet të jenë përpjesëtimore me qëllimin që kërkohet të arrihet (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.30, datë 17.6.2010*).

Edhe Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut (GjEDNJ) në jurisprudencën e saj është shprehur se fakti që aplikanti ishte në gjendje të paraqiste çështjen e tij përpara një gjykate, nuk përmbush domosdoshmërisht në vetvete kërkesat e nenit 6 § 1 të KEDNJ-së. Rregullat, të cilët dispijonojnë hapat formalë që duhen ndërmarrë për paraqitjen e një ankimi, synojnë të sigurojnë miradministrimin e drejtësisë. Nga ana tjetër, është kërkesë e nenit 6 § 1 të KEDNJ-së, që mospranimi i një ankimi në Gjykatën e Lartë të mos cenojë thelbin e të drejtës së ankimesit për t’iu drejtuar gjykatës (*shih vendimet e GjEDNJ-së në çështjet Société Anonyme Sotiris dhe Nikos Koutras Attee kundër Greqisë, datë 16.11.2001; Brualla Gómez de la Torre kundër Spanjës, datë 19.12.1997, Saez Maeso kundër Spanjës, datë 09.11.2004*). Në çështjen *Delcourt kundër Belgjikës*, të datës 17.1.1970, GjEDNJ shprehur: “Vendimet gjyqësore gjithmonë ndikojnë mbi personat. Megjithatë vendimi i Gjykatës së Kasacionit thjesht konfirmon ose anulon një vendim, ai vendim mund të ketë efekte të ndryshme në pozicionin e personit të interesuar. Madje, nganjëherë, gjykimi i Kasacionit ka pasoja shumë më të mëdha mbi fatin e një personi se vendimet e gjykatës së faktit dhe të apelit. Është e vërtetë që neni 6 § 1 nuk kërkon nga shtetet themelimin e gjykatës së apelit ose të kasacionit. Megjithatë, një shtet i cili i ka këto gjykata, është i detyruar të sigurojë se personat që i drejtohen ligjit do të gëzojnë përpara këtyre gjykatave garancitë themelore të parashtruara në nenin 6 të KEDNJ. Në një shoqëri demokratike në kuptimin e kësaj Konvente, e drejta për një administrim të mirë të drejtësisë zë një vend kaq të dallueshëm, saqë asnjë interpretim i ngushtë i nenit 6 § 1 nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e kësaj dispozite”.

Në jurisprudencën e saj, Gjykata ka vërejtur se në vështrim të garantimit të standardit të aksesit në gjykatë, neni 435/2 i Kodit të Procedurës Penale nuk mund të interpretohet nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë në një mënyrë të tillë të ngushtë, që cenon thelbin e të drejtës së një individi për t’iu drejtuar asaj gjykate. Mbrojtja me avokat e të pandehurit, gjatë shqyrtimit gjyqësor në Gjykatën e Lartë, bazuar në nenin 437, pikat 3 dhe 5 të Kodit të Procedurës Penale, është vlerësuar nga Gjykata si kërkesë e nevojshme në funksion të garantimit të një mbrojtjeje efektive dhe profesionale që është në interes të drejtësisë.

Në këtë vështrim, Gjykata vlerëson se edhe neni 435/2 i Kodit të Procedurës Penale, i cili parashikon se rekursi dhe memoriet që i drejtohen Gjykatës së Lartë duhen të nënshkruhen nga

mbrojtësit e të pandehurve, ka për qëllim të garantojë mbrojtjen me avokat të të pandehurit, në rastin kur ai ushtron rekurs. Standardi i mbrojtjes me avokat në Gjykatën e Lartë nuk garantohet plotësisht nëse respektohet vetëm gjatë shqyrtimit gjyqësor. Rekursi është akti procedural në të cilin parashtrihen shkaqet për të cilat kundërshtohet një vendim sipas kërkesave të nenit 432 të Kodit të Procedurës Penale që mundëson të drejtën e të pandehurit për të filluar gjykimin në Gjykatën e Lartë dhe, në këtë kuptim, ai është akti me të cilin garantohet e drejta për akses në këtë gjykatë. Kërkesa kushtetuese dhe procedurale, për të garantuar mbrojtjen efektive dhe profesionale të të pandehurit në Gjykatën e Lartë, ka kuptim, para së gjithash, në funksion të aksesit që duhet të kenë të pandehurit për të ushtruar të drejtat që parashikojnë rregullat procedurale penale. Qëllimin e ligjvënës, për të garantuar mbrojtës në këtë proces, e shpreh edhe detyrimi që kjo normë i ngarkon kryetarit të kolegjit, për të caktuar një mbrojtës kryesisht për të pandehurin, i cili nuk ka mbrojtës të zgjedhur.

Për të garantuar të drejtën e një individi për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë, zbatimi i nenit 435/2 të Kodit të Procedurës Penale duhet parë në raport me rregullimet e përgjithshme që dispijlojnë paraqitjen e ankimit (nenet 407- 421 e Kodit të Procedurës Penale, si dhe ato të veçanta për paraqitjen e rekursit (nenet 431-435 të Kodit të Procedurës Penale). Në situatën në të cilën kërkuesi ka ushtruar rekursin, në përmbushje të detyrimeve të tij formale, që përcaktohen kryesisht në nenet 410, 412, 420, 435/1 të Kodit të Procedurës Penale dhe rekursi nuk është nënshkruar nga mbrojtësi i zgjedhur prej tij, ai nuk mund të privohet nga e drejta që rekursi i tij të vlerësohet sipas përcaktimeve të nenit 432 të Kodit të Procedurës Penale. Një interpretim i ndryshëm, që mund t'i bëhet përmbajtjes së nenit 435/2, nuk i shërben rritjes së standardit në favor të garancive për të mos humbur të drejtën e gjyqimit, përkundrazi sjell si pasojë cenimin e të drejtës së të pandehurit për akses në Gjykatën e Lartë (*shiko vendimin nr.38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

Në rastin në shqyrtim, nga analiza e materialeve shkresore që gjenden në dosjen gjyqësore në emër të kërkuesit, rezulton që kopje të rekursit, të depozituara pranë gjykatës janë të nënshkruara dhe vulosura nga mbrojtësi i kërkuesit, avokat Saimir Vishaj. Ky element procedural është vërtetuar nga shkresa nr 24/6 prot., datë 24.06.2010, që Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda i ka dërguar Gjykatës. Pra, rekursi i dorëzuar prej kërkuesit (së paku një kopje e tij), ka qenë konform rregullimit të parashikuar nga neni 435 i Kodit të Procedurës Penale. Nga ana tjetër, po në dosje, figuron edhe një tjetër kopje e rekursit, pikërisht ajo që është dërguar nga sekretaria gjyqësore e Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda për në Gjykatën e Lartë, e cila nuk mbart mbi vete as vulën dhe as nënshkrimin e mbrojtësit. Në vijim, mungesa e nënshkrimit renditet edhe si shkak i parë i mospranimit të rekursit nga Gjykata e Lartë.

Gjykata, në një çështje pothuajse të ngjashme me këtë në shqyrtim, ka arritur në përfundimin se e drejta e ankimit, ashtu si edhe ajo e aksesit në gjykatë, nuk mund t'i cenohen kërkuesit për shkaqe që rrjedhin nga mangësitë ose gabimet në veprimtarinë e vetë organeve shtetërore (*shiko vendimin nr.22, datë 26.7.2006 të Gjykatës Kushtetuese*).

Në këtë vështrim, Gjykata vlerëson se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, përpara se të vendosë mospranimin e rekursit për shkak të mosnënshkrimit të tij nga mbrojtësi, duhet të verifikojë nëse sekretaria gjyqësore ka zbatuar detyrimin ligjor për vënien në dijeni të të pandehurit për të plotësuar rekursin me nënshkrimin nga mbrojtësi, sipas kuptimit që Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë i kanë dhënë nenit 415/2 të Kodit të Procedurës Penale, në vendimin unifikues nr. 5, datë 15.09.2009, kur shprehen: "Sekretaritë e gjykatave ku depozitohet ankimi mund dhe duhet të vënë në dijeni të pandehurit në rastet kur rekursi paraqitet i panënshkruar nga mbrojtësi, me qëllim që, në zbatim të kërkesave të nenit 415/2 të Kodit të Procedurës Penale, ai të ketë mundësinë për plotësimin e tij". Gjithashtu, në rastin kur i pandehuri nuk ka mbrojtës të tij, duhet verifikuar nëse kryetari i kolegjit e ka përmbushur detyrimin e tij për të caktuar avokat kryesisht. Këto kërkesa ligjore kanë rëndësi kushtetuese, sepse garantojnë realisht të drejtën e individit për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë (*shih vendimin nr.38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

Gjykata Kushtetuese, në frymën edhe të jurisprudencës së GjEDNj-së, tërheq vëmendjen se të drejtat individuale, qoftë edhe të natyrës procedurale (këto të fundit të konceptuara në funksion dhe të garancive të të drejtave materiale), duhet të interpretohen gjithmonë në atë mënyrë që të jenë efektive.

2. Gjykata vëren, gjithashtu, se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë në vendimin e tij të ankimit nga kërkuesi shkon përtej konstatimit të mangësisë procedurale të rekursit, kur thekson se

“[rekursi] nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 432 i Kodit të Procedurës Penale”.

Në vlerësimin e Gjykatës, ky konkluzion, që ka të bëjë me thelbin e pretendimeve të kërkuarit, është kontradiktore dhe jologjike, në kuptim të vijimitësisë strukturale të vendimit. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se vendimi gjyqësor në çdo rast duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Ato duhet të jenë në shërbim dhe funksion të njëra-tjetrës. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat e mendimit të drejtë juridik. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërtënie ose kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Konkluzionet e pjesës arsyetuese duhet të bazohen jo vetëm në aktet ligjore, por edhe në parimet dhe rregullat që karakterizojnë mendimin e shëndoshë e logjik (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.7, datë 9.3.2009; nr.23, datë 23.7.2009 dhe nr.38, datë 30.12.2010*). Në rastin në shqyrtim, Gjykata thekson se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk duhet dhe nuk mund të vijonte me arsyetime që kishin të bënin me thelbin e së drejtës, ndërkohë që kishte vërejtur mosrespektimin e kërkesës procedurale për mos nënshkrimin e mbrojtësit që e bënte rekursin *ultra vires*.

Përfundimisht, Gjykata arrin në konkluzionin se gjatë gjykimit të çështjes në Gjykatën e Lartë kërkuarit Ardian Çukaj i është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, në vështrim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131 shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, të neneve 72 dhe 77 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Shfuqizohet, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, vendimi nr.42, datë 15.1.2010 i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

- I dërgohet çështja për rishqyrtim Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Xhezair Zaganjori, Admir Thanza, Sokol Sadushi, Sokol Berberi.

Anëtarë kundër: Vladimir Kristo, Petrit Plloçi, Altina Xhoxhaj.